

Den svensk-danske Handelsbalance.

Indberetning til Udenrigsministeriet af

I. Heckscher,
Generalkonsul i Gøteborg.

Under de seneste Aars offentlige Diskussion, og maaske endnu mere mellem Mand og Mand, er der baade i Danmark og i Sverig hyppigt faldet Ytringer, der tyde paa Tilbøjelighed til gensidigt at frygte Betydningen af Nabolandets Handelsvælde og Handelspolitik. Fra svensk Side har man ofte fremhævet, at Danmarks, især Københavns, Handel indeholdt en Fare for den svenske Købmandsstands Selvstændighed, og at Tilstrømningen af danske Handelsrejsende var i foruroligende Tilvæxt. Til Gengæld har man i Danmark klaget over, at de senere Tiders svenske Toldpolitik var rettet paa at udelukke den danske Handel paa Sverig, hvorimod Importen af svenske Varer forholdsvis fandt altfor gunstige Vilkaar i Danmark med dets liberale Toldtarif.

For saa vidt der i slige Udtalelser kun maatte ligge et Udslag af den kommercielle Skinsyge, der i Nabo-forhold til en vis Grad er uundgaaelig, bør der ikke tillægges dem for stor Betydning. For Alvor betvivler man vel ikke fra nogen af Siderne, at Befolkningen i

begge Lande ærligt bestræber sig for at fylde sin Plads og løse sine økonomiske Opgaver, saaledes som disse nu stille sig efter de to Landes indbyrdes forskellige Natur- og Produktionsforhold. Men for saa vidt Betragtninger af saadan Natur ikke sjældent gøres til Udgangspunkt for handelspolitiske Undersøgelser eller danne et Led i Slutninger af almen-økonomisk Rækkevidde, fortjene de en selvstændig objektiv Prøvelse af Udgangspunktets Rigtighed.

At den danske Handelsstand nu som før vil være tilbøjelig til med Forkærlighed at forsøge sine Chancer i Nabolandet, kan ikke forundre; Handelsvejenes Retning gaar for en stor Del over Danmark til Sverig, ikke omvendt. Paa den anden Side bør det ikke kunne overraske, at den stærke Beskyttelsesbølge, der overskyller Verden, har taget Magten fra modsatte Strømninger i svensk Handelspolitik. Sverigs relativt isolerede Beliggenhed, dets store naturlige Hjælpekilder, dets Befolknings Opfindsomhed og Anlæg for mekanisk Gerning, alle disse Omstændigheder gøre det forklarligt, at man har følt sig fristet af en Retning, som gaar ud paa at være sig selv nok og at skabe de formentlig gunstigste Betingelser for det indenlandske Arbejde. Tilsidst er under den overordentlig hæftige Meningsbrydning mellem de stridende handelspolitiske Tendenser Beskyttelsen som saadan bleven et Løsen, dens Opretholdelse en Principssag. At den i sine Virkninger for en væsentlig Del er gaaet ud over Danmark, har ikke været til at undgaa, men ses heller ikke at have været direkte tilsigtet.

For saa vidt burde, skulde det synes, ingen Misforstaaelse være mulig. Naar der derimod spørges,

hvilke økonomiske Resultater der for hvert af Landene hidtil er opnaaet overfor Nabolandet, om det ene eller det andet synes at være heldigere i Konkurrencen, saa er dette Spørgsmaal — Spørgsmaalet om den gensidige Handelsbalance — et saadant, som kun kan løses ad statistisk Vej og gennem en dybere gaaende Undersøgelse. At det hidtil i det mindste dog ikke er Danmark, der har Udsigt til at faa Overtaget i Væddekampen om Handelssuprematiet, det turde være utvivlsomt. Det er ingenlunde første Gang, at dette fremhæves. Allerede for en Del Aar siden, da Spørgsmaalet om Muligheden af en nordisk Toldunion drøftedes, paavistes det udførligt fra dansk Side af Marcus Rubin (se tvende Afhandlinger i »Tilskueren« for 1887 og 1888: »Om Handelsvenskab mellem Sverig og Danmark« og »En nordisk Toldunion«) paa Grundlag af den svenske officielle Statistik, hvorledes Sverigs Export til Danmark i Aarene 1868—1885 var i afgjort og betydelig Stigning, saa at Danmark, hvis Andel som Forbruger af de svenske Produkter ved Periodens Begyndelse stod langt tilbage for Frankrigs og Tysklands, ved Periodens Slutning var rykket op i anden Plads blandt Sverigs Kunder, næst efter Storbritannien og Irland; Danmarks Indførsel af svenske Produkter var i Løbet af 15 Aar mere end fordoblet i Værdi. Den saaledes paaviste Bevægelse til Gunst for Sverigs Export til Danmark er nu, som det følgende vil vise, fortsat ogsaa i Tiden efter 1885, saa langt Statistiken naar, og samtidigt ledsages den af en ganske vist mindre, men dog tydelig Nedgang i Danmarks Export til Sverig. Til Belysning heraf meddeles først (Tab. I) en Oversigt over Totalværdien af de to Lan-

des gensidige Export i de tyve Aar 1876—1895. Den er opgjort saaledes, at Importlandets Tal betragtes som de tilnærmelsesvis rigtigste, dette ikke blot i Henhold til den Kendsgerning, at et Lands Udførselsstatistik som Regel er mindst paalidelig, medens Indførselsstatistiken — paa Grund af Statens fiskale Interesse i dens samvittighedsfulde Kontrollering — er forholdsvis til at stole paa, men især under Hensyn til, at Ankomstlandets Værdiberegning næsten altid vil være højere end Afganglandets. Til Sammenligning opgives Exportlandets Talstørrelser i Parentes. (Se Tabel I).

Af de her anførte Tal for Tiaarsperiodernes Importværdier fremgaar, at Danmarks Export til Sverig i det sidste Tiaar 1886—95 er nedgaaet med c. 16 pCt., hvorimod Sverigs Export til Danmark samtidigt er forøget med 45,98 pCt.

Det vil imidlertid findes sandsynligt, at de væsentligste Forandringer ere indtraadte i den sidste Halvdel af den seneste Tiaarsperiode. Tager man da til Sammenligningspunkt Perioden 1891—95 i Forhold til Perioden 1876—90, faar man følgende Tal:

Danmarks Export til Sverig efter svensk Statistik:

1876—90 i aarl. Gennemsnit	48,75	Mill. Kr.
1891—95 — — —	41,25	—
= Nedgang 15,38 pCt.		

Sverigs Export til Danmark efter dansk Statistik:

1876—90 i aarl. Gennemsnit	31,92	Mill. Kr.
1891—95 — — —	47,58	—
= Fremgang 49,03 pCt.		

Tabel I.
Totalindførselens Værdi
i Millioner Kroner med tre Decimaler.

	fra Danmark til Sverig		fra Sverig til Danmark	
	dansk Statistik	svensk Statistik	svensk Statistik	dansk Statistik
1876.....	(26,078)	50,699	(23,590)	26,889
1877.....	(26,150)	49,424	(22,244)	24,395
1878.....	(21,096)	41,725	(20,977)	20,332
1879.....	(20,048)	48,190	(20,575)	18,566
1880.....	(26,718)	55,848	(23,931)	27,762
1881.....	(27,963)	51,566	(21,996)	24,848
1882.....	(26,663)	52,334	(24,707)	31,823
1883.....	(30,250)	56,698	(32,186)	41,606
1884.....	(26,545)	52,774	(33,276)	39,194
1885.....	(23,462)	50,470	(30,856)	35,984
1886.....	(22,823)	42,492	(25,738)	29,970
1887.....	(22,208)	47,471	(32,029)	35,801
1888.....	(17,751)	42,424	(34,837)	37,747
1889.....	(19,598)	45,239	(34,170)	41,109
1890.....	(22,313)	44,084	(33,231)	42,842
1891.....	(23,014)	44,620	(37,391)	47,063
1892.....	(26,253)	43,874	(40,392)	49,113
1893.....	(24,103)	39,905	(36,510)	44,464
1894.....	(22,940)	39,891	(38,346)	50,452 ^{*)}
1895.....	(22,271)	37,976	(41,464)	46,797
I Gennem. aarl. 1876—85		50,96		29,14
— — 1886—95		42,80		42,54

*) Dette Tal synes at tyde paa en Kulmination af den svenske Export i 1894, hvilken Aaret efter fulgtes af en Tilbagegang. Et Symptom i modsat Retning er dog, at den svenske Statistik ikke tyder paa en saadan Tilbagegang i Exporten til Danmark fra 1894 til 1895, hvilket er saa meget mere paafaldende, som den for Handelsstatistiken i 1895 anvendte Prisskala i det hele taget har ført til en væsentlig Værdinedsættelse, sammenlignet med tidligere Aars Skala, hvorfor man ogsaa kunde have ventet, at Tallet for Exporten til Danmark var gaaet ned.

Dette var de absolute Tal. Der er dog Grund til at undersøge, om den derved udfundne Bevægelse ikke muligvis kan hidrøre fra en almindelig Forskydning i hele den nationale Husholdning til Fordel for den indenlandske Selvforsyning i Sverig og i modsat Retning i Danmark. Til Oplysning herom tjener, at af hele Sverigs Indførsel udgjorde Indførselen fra Danmark gennemsnitlig aarlig (i Følge svensk Statistik):

1876—90	c. 16,05 pCt.
1891—95	- 11,73 —
	= Nedgang 29,50 pCt.

og af hele Danmarks Indførsel udgjorde Indførselen fra Sverig gennemsnitlig aarlig (i Følge dansk Statistik):

1876—90	c. 12,69 pCt.
1891—95	- 14,06 —
	= Fremgang 10,79 pCt.

Dette viser, at Danmarks Funktion som Forsyner af Sverigs Forbrug er formindsket endog mere i relativ Forstand end i absolut; i den sidste Femaarsperiode er dets Rolle, sammenlignet med alle øvrige Staters under Et, 1876—90, reduceret med c. $\frac{3}{10}$, medens nævnte Femaarsperiode med Hensyn til Danmarks egen Export til Sverig i de foregaaende 15 Aar kun tyder paa en Nedgang af c. $\frac{1}{6}$. Paa den anden Side er den overordentlig stærke Fremgang i Sverigs Export til Danmark vel ogsaa Tegn paa, at Danmark nu i forholdsvis stærkere Grad forsyner sig med Varer fra Sverig end fra andre Lande; men ingenlunde dog saa meget stærkere, som den absolute Tilvæxt i den

svenske Export til Danmark angiver; relativt er Fremgangen for Sverig kun c. $\frac{1}{10}$, medens den absolut var c. $\frac{1}{2}$.

Handelsbalancen har altsaa, derom kan der ikke tvivles, forskudt sig til Sverigs Fordel, endog i en meget væsentlig Grad. Rollerne ere saa at sige ombyttede: for en Snes Aar siden var det den danske Export til Sverig, der i Værdi med adskillige Millioner Kroner oversteg den svenske til Danmark; nu er det den sidstnævnte, der — omend med et noget mindre Beløb — overstiger den første. Men da opstaar det næste vigtige Spørgsmaal: i hvilken Udstrækning er denne Forskydning et Udtryk for Landenes egen Konsumtion? Maa det ikke formodes, at Forandringen skyldes, for en stor Del i alt Fald, Mellemhandelens og Transithandelens Tilvæxt eller Af-tagen?

Paa Forhaand synes en slig Formodning unaturlig, for saa vidt Danmarks Handel paa Sverig angaar; efter Sverigs Beliggenhed kan en Mellem- og Transithandel over Sverig nemlig kun tænkes til Norge og Rusland; men paa begge disse Lande har Danmark gode, selvstændige Forbindelser og har ogsaa tidligere haft dem, hvorfor en saa følelig Formindskelse i den danske Export til Sverig som den paaviste maa skyldes andre Aarsager. Men ogsaa Sverig besidder som bekendt en udviklet Handel paa de Lande, der udgøre danske Købmænds hovedsagelige Operationsbasis; til at benytte Danmark som Mellemed i væsentligt forøget Grad synes der at savnes bestemt Anledning. Hvor

ønskelig en paa statistiske Data grundet Undersøgelse af dette Forhold end vilde være — dets Betydning for det hele Handelsbalancespørgsmaal har allerede for længe siden været fremhævet (se Rubin: Toldunion, S. 17—18) — maa det dog opgives at forfølge den direkte, saa længe Statistiken ikke er lagt bedre til Rette for den end hidtil. Hverken i svensk eller i dansk Statistik har Transitoplagsomsætningen været holdt ude fra Vareomsætningen overhovedet; først for Fremtiden vil det danske Bureau udsondre den. Hvad der for den forløbne Tid foreligger til Oplysning herom, er rent underordnede Data, saaledes fra dansk Side en Opgivelse i Vægt af Udførselen af ubekendt Vareindhold fra danske Transitoplag til Sverig — denne udviser for Aarene 1891—95 i Gennemsnit aarligt 20,8 Mill. Pd., og Tallene tyde paa en vis Stabilitet — og fra svensk Side Opgivelse af de indflydte Transitafgifter, der udvise en Fremgang (fra Kr. 2201 i Gennemsnit for Aarene 1881—85 til Kr. 2893 i Gennemsnit for Aarene 1891—95). Da den danske Transitindførsel i Sverig imidlertid ikke kan udsondres fra den hele, og da Transitafgiftens Størrelse er afhængig af Oplagstidens Varighed, er det øjensynligt kun en ringe Vejledning, der kan hentes fra disse Tal.

Større Udbytte kan derimod ventes af en Undersøgelse, der muligvis ad indirekte Vej kan tjene til at belyse det foreliggende Spørgsmaal, nemlig en Undersøgelse af de enkelte Varegruppers Rolle i den samlede Indførsel til forskellige Tider. En sli­ g Undersøgelse er ogsaa af andre Grunde oplysende for Handelens Retning. Som Udgangspunkt vælges da — i Tilslutning til den af Rubin: Om Handelsvenskab

mellem Sverig og Danmark, meddelte Tabel (III) for Aarene 1879, 1882 og 1885 — sidstnævnte Aars Værdier, og disse sammenstilles med de tilsvarende for Aarene 1894 og 1895. Af Hensyn til de uundgaaelige Forskelligheder i Prisansættelsen for de enkelte Aar har man foretrukket at meddele Tallene for to paa hinanden følgende Aar til Belysning af Tiaarsperiodens Resultater. Nedenstaaende Tabeller II og IV ere opgjorte efter det svenske Handelstabelværk (atter i Tilslutning til Rubins Tabel III), da der ikke i det danske Bureaus Arbejder foreligger fuldt saa detaillerede Værdiopgørelser for de enkelte Artikler. Kun saadanne Artikler medtages, som i Følge Tabelværket i et af de paagældende Aar beløb sig til mindst 100,000 Kr. Grupperingen er gjort efter Værdien for 1885; Numrene længst tilhøjre angive Ordenen efter Værdien i Aaret 1895. Til Kvantiteterne tages derimod her intet Hensyn, da disse for den stillede Opgave ere af sekundær Betydning; en Del Oplysninger om Danmarks Andel i den svenske Export og Import, fra denne Side betragtet, findes i det gøteborgske Generalkonsulats Aarsberetning for 1896, S. 4—23.

Af Tabel II fremgaar, at der i Løbet af det sidste Tiaar har fundet en betydelig Forskydning Sted i de enkelte svenske Exportartiklers Rolle i den samlede Omsætning. Smør hævder vel sin Plads som Nr. 1, lige saa bestemt som Trævarerne optræde som Nr. 2. Men i 1895 er Flæsket rykket op fra Nr. 7 til Nr. 3 og Havren gaaet ned til at blive Nr. 5 fra Nr. 4, hvorved er at mærke, at den sagtens i 1896 vil vise sig yderligere degraderet, ja at man bør regne med, at den sandsynligvis snart vil tabe sin Karakter af Export-

Tabel II.
Sverigs Udførsel til Danmark.

		1885	1894	1895	
1	Smør, naturligt	8,229,480	15,013,559	14,880,294	1
	— , kunstigt.....	—	47,641	33,871	
2	Træ, uforarbejdet ..	5,920,635	6,864,773	7,526,263	2
3	Hornkvæg.....	2,817,540	9,750	714,675	8
4	Havre	1,768,949	1,155,278	964,269	5
5	Jern og Staal.....	1,164,989	2,268,179	2,568,073	4
6	Fersk Fisk.....	1,088,409	920,522	815,686	7
7	Flæsk	889,314	4,002,576	4,736,024	3
8	Svin	709,180	15,942	77,687	
9	Gødningstoffer	596,191	75,081	54,186	
10	Teglsten	557,344	449,968	702,959	9
11	Sten.....	549,611	578,582	376,238	14
12	Papir	544,574	92,189	140,411	22
13	Heste.....	497,500	867,200	899,200	6
14	Faar.....	321,274	—	8,535	
15	Bomuldsgarn	299,217	46,392	36,728	
16	Byg	282,628	678	45	
17	Træmasse	275,697	748,011	669,228	10
18	Hvede	256,251	426	10	
19	Jernbanevogne	254,000	—	—	—
20	Maskiner m. m.	231,283	593,947	639,476	11
21	Uberedte Huder og Skind.....	211,231	113,129	429,704	13
22	Klid.....	196,351	7,307	26,924	
23	Hvedemel.....	178,879	9,192	12,749	
24	Tændstikker.....	152,890	4,444	8,364	
25	Kløver og Græsfrø .	149,869	42,966	56,504	
26	Klude	127,292	19,542	14,312	
27	Pap	123,154	6,805	14,170	
28	Sølv mønt.....	119,500	—	—	—
29	Bark.....	108,645	111,175	116,413	25
30	Kød	106,950	239,900	288,781	17
31	Træ, forarbejdet ...	101,639	195,790	306,101	16
32	Cement	101,120	554,761	493,927	12
	Bogtryk		105,821	176,353	20
	Kautschuk		197,981	314,002	15
	Kurvemagerarbejder		188,186	175,167	21
	Lerrør		241,107	190,629	18
	Tapetpapir		168,804	127,328	24
	Sække		136,172	91,709	
	Æg		160,100	187,878	19
	Knive			106,500	26
	Jutevæv			135,656	23
	Alle øvrige Varer..	1,914,414	3,091,725	2,347,000	
		30,856,000	38,345,601	41,464,029	

artikel overhovedet. Hornkvægets og Svinenes Nedgang er endnu mere iøjnefaldende, men skyldes til Dels Hensyn, der kunne tænkes at være af mere forbigaaende Natur. En tydelig og, efter alt at dømme, stabil Fremgang er der bl. a. for Artiklerne Træmasse, Maskiner, uberedte Huder og Skind, Cement og Heste. Men forresten maa der advares imod at tillægge den Orden, hvori de forskellige Artikler nu gruppere sig, afgørende Betydning. Tilfældigheder for det enkelte Aar spille her en for stor Rolle, selv afset fra, at Tallene ikke kunne gøre Krav paa fuld Nøjagtighed. At der imidlertid uden stor Fare kan sluttes til de i Følge Tabellen dominerende Artiklers relative Overvægt, fremgaar af en Sammenligning mellem de ovenstaaende Talstørrelser og den danske Indførselsstatistik's tilsvarende Opgivelser. Trods Afvigelserne i de absolute Tal er her i de senere Aar en vis Overensstemmelse i Artiklernes relative Betydning, hvad der viser sig af efterfølgende Oversigt over Værdien af de sex vigtigste Udførselsartikler fra Sverig til Danmark procentvis i Forhold til Værdien af Sverigs hele Export til Danmark. (Se Tabel III).

Tabel III.

Værdien af Sverigs Udførsel til Danmark,
procentvis beregnet.

	1885		1894		1895	
	Sv. Stat.	Dsk. Stat.	Sv. Stat.	Dsk. Stat.	Sv. Stat.	Dsk. Stat.
Smør	26,67	14,39	39,15	32,9	35,88	27,8
Tømmer og Træ	19,13	22,32	17,90	17,4	18,15	21,6
Hornkvæg	9,13	5,66	—	—	1,72	1,1
Havre	5,73	5,04	3,01	2,5	2,32	2,8
Jern og Staal	3,78	3,98	5,92	3,9	6,19	4,6
Flæsk	2,88	1,95	10,43	6,3	11,42	6,2
Øvrige Varer	32,68	46,66	23,59	37	24,32	35,9
	100	100	100	100	100	100

Afvigelserne, der navnlig for de to sidste Artiklers Vedkommende ere temmelig store, kunne til Dels hidrøre fra en Forskel i de to Landes Prisskala, men skyldes dog ikke alene denne Omstændighed. Det er nemlig et paafaldende Fænomen, at ogsaa Kvantiteterne af f. Ex. Flæsk begge de nævnte Aar opgives med et mindre Tal fra Indførselslandet (Danmark) end fra Udførselslandet (Sverige). Paa den her stillede Opgave er imidlertid denne Uregelmæssighed uden væsentlig Indflydelse.

For at bedømme den anden Side af Landenes gensidige Omsætningsforhold meddeles derefter en tilsvarende Tabel for Værdien af den danske Export til Sverige efter svensk Statistik.

Tabel IV.
Danmarks Udførsel til Sverig.

		1885	1886	1894	1895	
1	Hvedemel.....	6,331,604	5,464,338	1,206,988	188,075	37
2	Uldne Manufakturvarer.....	5,168,004	3,818,414	2,602,543	2,732,949	2
3	Andre Manufakturvarer.....	3,342,555	2,678,529	1,263,806	1,356,716	6
4	Hvede.....	2,250,577	1,484,410	1,612,096	1,249,080	7
5	Kaffe.....	1,773,606	2,805,961	4,887,027	4,723,923	1
6	Beredte Huder og Skind.....	1,755,198	1,197,793	1,458,278	1,694,207	5
7	Guld mønt.....	1,601,658	511,648	7,319	40,157	
8	Klæder, nye.....	1,478,558	1,254,418	494,480	484,895	19
9	Flæsk.....	1,283,725	922,722	116,635	55,954	
10	Uhre.....	1,276,847	1,064,455	1,309,960	747,881	13
11	Maskiner og Redskaber*).....	1,071,510	853,180	2,332,496	1,890,104	4
12	Jern- og Staalvarer	1,018,550	906,847	653,710	533,959	17
13	Rugmel.....	871,395	579,276	14,012	20,758	
14	Frø.....	869,110	897,721	1,039,981	965,284	8
15	Uld.....	851,348	794,606	435,138	586,629	16
16	Svinefedt.....	819,922	770,677	84,538	17,937	
17	Oljer:					
	fede og flygtige...	644,066	722,386	930,921	778,720	} 3
	fossile o. mineralske	46,631	38,035	1,294,628	1,475,209	
18	Hatte.....	682,044	472,272	114,467	125,186	54
19	Uberedte Huder ...	629,149	494,042	497,549	786,210	11
20	Sukker.....	584,140	962,089	71,447	14,694	
21	Garn.....	542,673	422,840	630,806	681,485	14
22	Majs.....	529,212	329,664	636,659	305,466	25
23	Metalvarer (sammensatte).....	518,229	356,565	579,726	786,007	12
24	Baand.....	493,675	441,280	351,262	335,066	23

*) Inkl. Dampmaskiner og Symaskiner.

	1885	1886	1894	1895	
59 Bijouterivarer	122,320	85,690	54,770	65,810	
60 Guld, uforarbejdet .	116,090	180,310	118,560	133,380	47
61 Muslinger	113,570	39,978	9	60	
62 Guldtrækkerarbejde	102,680	118,830	25,900	27,020	
Korkbark		106,166	117,155	103,271	61
Shoddy		103,216		171,870	40
Risengryn			532,405	918,281	9
Kautschukvarer			370,679	392,312	22
Velocipeder			254,668	295,978	26
Skibe			107,650	256,395	30
Tælle			296,077	213,245	33
Hamp			215,880	212,439	34
Bogtryk			195,361	144,497	44
Brændevin og Sprit			165,040	130,776	49
Traad			203,597	129,619	50
Apotekervarer			141,861	127,175	51
The			129,585	122,976	55
Natron				131,937	48
Kakao				125,744	52
Appelsiner				120,930	56
Litogr. Arbejder . . .				100,921	62
Broderier				100,250	63
Øvrige Varer	5,259,738	4,821,162	4,469,278	4,294,936	
	50,470,256	42,491,481	39,891,273	37,975,650	

Endvidere hidsættes her en til ovenstaaende Procentberegning svarende Tabel, udvisende, hvorledes Danmarks syv vigtigste Udførselsartikler til Sverig efter svensk Statistik gruppere sig procentvis i Forhold til Danmarks hele Udførsel til Sverig.

Tabel V.

Værdien af Danmarks Udførsel til Sverig,
procentvis beregnet.

		1885	1894	1895	
1	Kornvarer og Mel	19,98	13,27	7,11	3
2	Manufakturvarer	16,86	9,69	10,77	2
3	Huder og Skind	4,72	4,90	6,53	4
4	Kaffe	3,51	12,25	12,44	1
5	Flæsk	2,54	0,29	0,15	7
6	Maskiner (inkl. Damp- og Symaskiner)	2,12	5,84	4,97	6
7	Oljer	1,36	5,57	5,93	5
		51,09	51,81	47,90	
	Øvrige Varer	48,91	48,19	52,10	
		100	100	100	

I den første af disse to Tabeller er for Fuldstændighedens Skyld Aaret 1886 til Sammenligning medtaget (medens sligt fandtes uforment i Tabel II paa Grund af Rubins Talopgivelser fra den ældre Periode). Ogsaa de give et tydeligt Billede af de store Forandringer, som i det sidste Tiaar have fundet Sted i de to Landes Handelsforbindelser. Danmarks tidligere vigtige Mel- og Kornexport til Nabolandet er svundet uhyggeligt ind, hvorimod den nu dominerende Artikel er Kaffe, der for 10 Aar siden stod i fjerde Række, ligesom Petroleum fra en beskedne Plads har taget stærk Favør som dansk Handelsartikel til Sverig. Manufakturvarerne staa vel vedblivende i anden Række, men baade absolut og relativt er der dog for disse

Artikler en stærk Tilbagegang. Karakteristisk for Forholdet er derhos, at Danmarks Export til Sverig i fremtrædende Grad har specialiseret sig. Antallet af Handelsartikler bliver ikke mindre, men snarere større, paa samme Tid som den hele Exports Værdi bliver mindre. Af de til Sverig fra Danmark indførte Artikler vare i Værdi

	1885	1895
100,000—500,000 Kr.	39	45
500,000—1 Million Kr.	11	11
1 Million Kr. og derover	12	7
	62	63

Den svenske Export til Danmark derimod synes nærmest at koncentrere sig; de tilsvarende Tal for denne Export vare

	1885	1895
100,000—500,000 Kr.	20	15
500,000—1 Million —	6	7
1 Million Kr. og derover	6	4
	32	26

I hvilket Omfang den danske Import af svenske Produkter er en Transit- og Mellemandel, er nu, i det mindste for de ovenanførte 6 Hovedartiklers Vedkommende, nogenlunde indlysende. Smør, Flæsk og Kvæg køber Danmark kun for Reexport, og da disse tre Vareklasser alene nu udgøre kun lidt under Halvdelen af hele Sverigs Exportværdi til Danmark (efter de svenske Tal), er det øjensynligt, at Danmark i overvejende Grad modtager Sverigs Produkter til Forhandling

eller Befordring, ikke til Forbrug. Anderledes forholder det sig vel med Træ, Jern og Havre, i hvilke Varer Danmark stadigt har en saa stor Overskudsindførsel, at Reexporten er uden væsentlig Betydning; men disse vigtige Vareklasser udgøre tilsammen i Værdi kun lidt over $\frac{1}{4}$ ($26\frac{2}{3}$ pCt.) af den svenske Export til Danmark. Dette Forhold var for 10 Aar siden noget anderledes; den Gang udgjorde Smør og Flæsk tilsammen kun c. $29\frac{1}{2}$ pCt. af den svenske Export til Danmark, og naar man hertil føjer Hornkvæg — som nu er uden Betydning, men da repræsenterede en vigtig Reexportvare — c. $38\frac{2}{3}$ pCt.; Træ, Jern og Havre udgjorde derimod da c. $29\frac{1}{3}$ pCt. Forskydningen i disse 10 Aar er vel ikke stor, men tyder i det mindste paa en relativt forøget Betydning for Mellemandelen med svenske Varer, en relativt formindsket Betydning for det direkte Forbrug af svenske Artikler i Danmark.

Men en endnu tydeligere Bevægelse til den danske Mellemandels relative Overvægt frembyder den danske Export til Sverig. Til at antage, at danske eller i Danmark købte Produkter i nogen nævneværdig Grad gøres til Genstand for Reexport fra Sverig, er der som allerede antydet ingen Grund; de benyttes uden Tvivl til direkte Konsumtion, for saa vidt de ikke for nogle mindre Artiklers Vedkommende udgøre Raa-produkter eller Hjælpstoffer i Industriens Tjeneste. Derimod giver Listen over den danske Export til Sverig et tydeligt Indtryk af, at de fra Danmark hentede Varer kun i ringe Grad og i stærkt aftagende Forhold ere Danmarks egne Produkter. Kornvarer og Mel, Huder og Skind samt Flæsk udgjorde tilsammen i 1885 c. $27\frac{1}{4}$ pCt., men i 1895 kun c. $13\frac{4}{5}$ pCt. af

Sverigs hele Import fra Danmark; samtidigt steg Kaffe og Oljer (nu for den overvejende Del Lysoljer) tilsammen fra c. $4\frac{9}{10}$ pCt. til c. $18\frac{1}{3}$ pCt. Om Manufakturvarerne og Maskinerne gælder vel ogsaa, at de for den væsentligste Bestanddel ere fremmede Produkter; tilsammen vise de vel en relativ Nedgang, dog kun paa c. 3 pCt.

Man kan udtrykke Resultatet af denne statistiske Sammenstilling saaledes: Sverig optræder i Forhold til Danmark ikke som Købmand, men væsentligst som Producent; det køber ikke danske Varer for at forhandle dem videre, men søger derimod og finder ogsaa villigt Købere i Danmark til sine egne Produkter. Køber Sverig i Danmark, saa er det i Forbrugsøjemed; men mere og mere har det forstaaet at undvære det danske Markeds Tilførsel. Danmark derimod »handler« i kommerciel Forstand paa Sverig; det køber Sverigs Produkter lige saa meget for at afsætte dem videre som for at benytte dem, og det søger i Sverig navnlig Afsætning for andetsteds købte Varer. Den første Del af denne dets Opgave er lykkedes betydeligt bedre end den sidste. For saa vidt Danmark tillige søger sine egne Produkter anbragte i Sverig, er det efterhaanden blevet det mere og mere umuligt at gennemføre denne Del af sin Opgave.

Spørger man om Grunden til dette for Danmarks Handel lidet glædelige Faktum, saa er det ikke rigtigt at forklare det ud fra et enkelt Forhold som Aarsag, allermindst at tilskrive det bevidst tilsigtede handels-

Tabel VI.

Sverigs og Danmarks Ind- og Udførsel af de vigtigste Kornvarer i Millioner Kilogram.

Aar	Varer	Sverig			Danmark		
		Indført	Udført	Merindf. + Merudf. ÷	Indført	Udført	Merindf. + Merudf. ÷
1885	Rug	189,35	1,06	188,29	55,13	15,71	39,42
	Hvede	47,46	1,72	45,74	58,71	25,16	33,55
	Byg	16,53	15,05	1,48	10,40	54,69	÷ 44,29
	Majs	28,02	—	28,02	54,54	6,28	48,26
	Havre	2,34	233,32	÷ 230,98	18,39	3,92	14,47
	Rugmel og Gryn	32,89	4,06	28,83	0,51	8,58	÷ 8,07
	Hvedemel og Gryn	39,40	6,86	32,54	2,43	40,37	÷ 37,94
1894	Rug	135,43	0,09	135,34	114,66	16,41	98,25
	Hvede	154,26	0,02	154,24	79,87	14,28	65,59
	Byg	17,73	3,94	13,79	210,37	53,97	156,40
	Majs	10,73	—	10,73	60,53	8,08	52,45
	Havre	2,76	135,31	÷ 132,55	19,45	0,77	18,68
	Rugmel og Gryn	24,02	0,06	23,96	7,42	2,22	5,20
	Hvedemel og Gryn	37,60	0,10	37,50	13,20	7,27	5,93

politiske Bevægelser. Ganske vist har Toldsystemets Forandring i Sverig sin store Del i Resultatet; men dog en mindre, end man fra dansk Side ofte har været tilbøjelig til at formode.

Protektionismens Sejr over hele Linjen har ikke paa noget Punkt tilsyneladende haft saa afgørende Følger som for Landbrugs- og Mejeriprodukternes Vedkommende. Danmarks store og lønnende Mel-export til Sverig er saa godt som ganske slaaet til Jorden; Byg, Flæsk og Svinefedt ere ligeledes reducerede til en ringe Brøkdel af deres tidligere Omfang som Exportartikler til Sverig. Selv paa dette Omraade er dog Forholdet ret sammensat; thi Danmarks Egenskab af kornexporterende Land er nu et tilbagelagt Stadium, og det er vel et Spørgsmaal, hvor meget der i Virkeligheden havde været at exportere til Sverig, selv uden disse kunstige Hindringer. Til Sammenligning følger her en tabellarisk Oversigt over de vigtigste Landbrugsprodukters Ind- og Udførselstal for Sverig og Danmark i Aarene 1885, 1894 og 1895, hvortil for Fuldstændigheds Skyld føjes Tallene for 1896, for saa vidt disse hidtil ere kendte. (Se Tabel VI).

Denne Oversigt synes i flere Henseender ret lærerig. For saa vidt den for Danmarks Vedkommende tydeligt bekræfter, at Landet nu i langt højere Grad end for c. 12 Aar siden er et kornindførende Land, at denne Overskudsindførsel nu omfatter alle vigtigere Kornsorter og at Forandringen især ytrer sig iøjnefaldende for det formalede Korn, er der muligvis intet nyt at lære af den. Et tydeligere Indtryk af denne gennemgribende Forandring faar man desuden ved at samle Gennemsnitstallene for de mellemliggende Perioder

efter Statens Bureaus Sammendrag. Disse vise som summarisk Resultat i aarligt Gennemsnit en Overskudsindførsel

af uformalede Kornvarer og Bælgfrugter		af formalede do.
for 1887—91 Mill. Kg.	191,51	÷ 19,82
— 1890—94 —	221,47	÷ 1,66
hvortil føjes		
— 1895—96 —	412,26	24,71.

Større Interesse har det derimod i denne Sammenhæng at fremhæve, hvorledes ovenstaaende Statistik tyder paa et væsentligt forandret Forhold mellem Sverigs og Danmarks Behov af Kornvarer i de seneste Aar, navnlig i den Retning, at medens Danmarks Import af disse Varer er stigende, er Sverigs samtidigt snarere faldende. Vel tyde Tallene fra Sverig paa en forøget Hvedekonsumtion, ligesom Havren som bekendt er i Færd med at forsvinde som Exportartikel. Men især de formalede Kornvarer (baade af Hvede og Rug) vise en stærk Nedgang i Indførselsmængde som Følge af den indenlandske Mølleindustri's Udvidelse. Ejenommeligt er det under alle Omstændigheder, at Sverig, med sin mere end dobbelt saa store Folkemængde og med sit forholdsvis senere gennemførte Landbrug, i Aarene 1895 og 1896 ikke har haft større Indførselsoverskud end Danmark af Rug og formalede Kornvarer, og at det i Foderstoffer som Byg og Majs udviser en endog rent forsvindende Indførsel.

I den svenske Industri's kraftige Væxt overhovedet maa dernæst den anden Hovedgrund søges til Danmarks Tilbagegang paa det svenske Marked. Tydeligst viser dette sig med Hensyn til Textilvarerne. Statistisk

skal dette Forhold ikke her søges belyst, da de fornødne Data om Textilindustriens Udvikling for Danmarks Vedkommende savnes. Men det synes utvivlsomt, at Danmarks Handel med Manufakturvarer paa Sverig for den ganske overvejende Del er en Mellemhandel; intet Under er det derfor, naar den fortrænges i samme Grad som de svenske Væverier voxe i Antal og Tilvirkningsevne. Noget ganske lignende gælder om Handelen med Jern- og Staalvarer, Ure og flere Industriprodukter, som i Sverig ere Genstand for stigende Produktion, ganske vist ogsaa i Læ af en rigelig Toldbeskyttelse.

Som en tredje Grund til Danmarks Tilbagegang paa det svenske Marked kan muligvis henvises til den begunstigede Stilling, der ved Mellemrigsloven har været tildelt Norge i Forhold til Sverig. Under dennes Beskyttelse er den norske Export til Nabolandet voxet overordentligt; Indførselsværdien er efter svensk Statistik i Løbet af 30 Aar mere end femdoblet, i Løbet af det sidste Tiaar (Perioden 1881—85 til Perioden 1891—95) forøget med mere end 50 pCt. Det ligger nær at antage, at den voxende Forsyning med norske Produkter paa mange Punkter er sket paa Bekostning af en tilsvarende Formindskelse i Forsyningen med danske Produkter. Heller ikke dette skal dog her følges i Enkelthederne; thi Mellemrigslovens Ophævelse fra 13. Juli 1897 har i denne Forbindelse medført en Ligestilling for de tre Landes indbyrdes Afsætningsmuligheder, som for Fremtiden vil kunne lette Danmark Konkurrencen.

Den danske Handel paa Sverig befinder sig som Følge af disse Forandringer i de to Landes Produk-

tionsvilkaar for Tiden i en besværlig Overgangsperiode. Paa en Tilbagevenden til de tidligere Betingelser for Handelssamkvemet kan der ikke tænkes; en ny Operationsbasis med fælles Toldsystem og Ophævelse af Toldskrankerne mellem de nordiske Lande indbyrdes forudsætter paa den anden Side en Omvæltning i Handelspolitiken, som for Tiden synes overordentligt fjern. Danmark har imidlertid i sin udviklede Fragtfart en heldig Faktor, som den ikke vil forsømme at udvikle til en større Betydning for Landets Handelsbalance ogsaa med Sverig. Det har heri en Mulighed ikke alene for at overtage Befordringen paa længere Router af saadanne Varer og Raastoffer, der for svensk Regning hentes fra og sendes til fjerne Lande, men især for en stærkere Udvikling af den egentlige Mellemhandel med slige Produkter af fremmed Oprindelse. Danmarks Beliggenhed saavel som dets Handels-traditioner understøtte heldigt dets Bestræbelser i denne Retning, Bestræbelser, som i Frihavnsanlægget nu har faaet et bevidst Holdepunkt. Sverig har paa sin Side i sine ypperlige naturlige Hjælpekilder til en mægtig Industri og i sin Befolknings aandelige og legemlige Anlæg for industrielle Sysler store Fortrin, som Danmark aldrig vil kunne gøre det stridigt, og som paa disse Næringslivets Omraader ville sikre det Overvægten. Selv om ogsaa den svenske Rederi-næring er af Betydning og giver Landets Næringsliv Haab om nye Erobringer, staar denne Næringsgren dog maaske for Sverig mere i anden Række end for Danmark; og selv under Forudsætning af dens voxende Omfang synes Klogskaben at paalægge baade svenske og danske Skibsfartsinteressenter en Taktik,

der baseres mere paa Arbejdsdeling og Samarbejde end paa Kappelstrid og Konkurrence.

Det kongelige danske Generalkonsulat
i Gøteborg den 4. Oktober 1897.

Efterskrift.

Ved ovenstaaende Indberetnings Afslutning forelaa de officielle Handelstabelværker for 1896 endnu ikke i noget af de to Lande. Efterat disse nu ere offentliggjorte, vil der ikke være noget til Hinder for at inddrage sidstnævnte Aar i Undersøgelsen. Det viser sig da, at i Tabel I, Sverigs Export til Danmark, vil være at opføre som yderligere forøget i Værdi, og det baade efter svensk og dansk Statistik; Totalværdien er efter begge Landes Opgørelse endog den største, som noget Aar i den her undersøgte Periode har at opvise, nemlig 50,71 Mill. Kr. efter dansk, 42,29 Mill. Kr. efter svensk Beregning. Tallet overstiger med over 5 Mill. Kr. Gennemsnittet for de foregaaende 5 Aar. Samtidigt er efter den svenske Opgørelse (som her bør følges) Værdien af den danske Export til Sverig imidlertid ogsaa voxet, omend i mindre Grad, nemlig til 45,9 Mill. Kr., det højeste Tal siden 1887 eller c. 3 Mill. Kr. over de seneste 5 Aars Gennemsnit. Den danske Beregning viser derimod atter her en Nedgang (til 21,5 Mill. Kr.). Relativt, i Forhold til Landenes hele Import, frembyder Aaret 1896 derimod i begge Retninger en — temmelig ubetydelig — Forbedring i Danmarks Position.

I Tabellerne II og III vil der ikke være store Afvigelser at notere for 1896. De vigtigste hidrøre fra en væsentlig Formindskelse i Sverigs Export af Flæsk og Forøgelse i dets Export af Hornkvæg. Flæskets relative Betydning er formindsket fra 11,42 pCt. i 1895 til 6,02 pCt. i 1896, og Hornkvægets samtidigt forøget fra 1,72 pCt. til 3,53 pCt. (alt efter svensk Beregning). Væsentlig Tilvæxt udvise ogsaa Artiklerne Træ (især forarbejdet, der er voxet til 1,17 Mill. Kr. i 1896), Sten og Svin som Exportvarer fra Sverig til Danmark. Havre er som Helhed ganske rigtigt gaaet tilbage; men mod Forventning viser der sig en lille Stigning, baade i Kvantitet og Værdi, i dens Export til Danmark.

De mest iøjnefaldende Forandringer i Tabel IV dannes for 1896 af følgende Artikler: Maskiner og Redskaber, som i de senest foregaaende Aar ere udførte fra Danmark til Sverig til en Værdi af c. 2 Mill. Kr., beløb sig i 1896 til c. 4.46 Mill. Kr. Andre Forøgelser udvise Kaffe, Jernvarer, Oljer og — hvad der ikke er uden Interesse for Frihavnstrafiken — Bomuld. Værdien af sidstnævnte Artikel angives til 663,356 Kr. Paa Grund af disse Forandringer vil bl. a. Maskinerne i 1896 rykke op til Nr. 2 i Tabel V (fra Nr. 6). Det behøver ingen Udvikling, at de saaledes konstaterede Bevægelser i Vareomsætningen 1896 nærmest støtte de ovenfor fremsatte Betragtninger om Danmarks og Sverigs Stilling i Mellemandelen.

De fornødne Forandringer i Tabel VI ere foretagne under Korrekturen; heller ikke de faa nogen Indflydelse paa de i Texten givne Udviklinger.

Gøteborg den 7. Januar 1898.